

201503142
Zorginstituut Nederland

> Retouradres Postbus 320, 1110 AH Diemen

Aan de Geschillencommissie van
Stichting Klachten en Geschillen Zorgverzekeringen (SKGZ)
T.a.v. de heer
Postbus 291
3700 AG ZEIST

Zorginstituut Nederland
Pakket

Eekholt 4
1112 XH Diemen
Postbus 320
1110 AH Diemen
www.zorginstituutnederland.nl
info@zinl.nl

T +31 (0)20 797 89 59

Contactpersoon

0530.2016056615

Datum 3 mei 2016
Betreft Advies als bedoeld in artikel 114 Zorgverzekeringswet

Zaaknummer
2016046736

Onze referentie
2016056615

Uw referentie
G47 201503142

Uw brief van
7 april 2016

Geachte voorzitter, commissie,

U hebt op 7 april 2016 aan Zorginstituut Nederland advies gevraagd als bedoeld in artikel 114, derde lid Zorgverzekeringswet. Verzoeker en verweerder hebben een geschil over de vergoeding van een aangezichtscorrectie. Bij uw adviesaanvraag hebt u ons ook een kopie van het dossier gestuurd, maar een verslag van de hoorzitting ontbreekt nog. Zorginstituut Nederland brengt daarom een voorlopig advies uit, dat nog aangepast kan worden als uit het verslag van de hoorzitting nieuwe feiten of omstandigheden naar voren komen.

Medische beoordeling

Na kennisneming van het geschil heeft Zorginstituut Nederland dit dossier voor een medische beoordeling voorgelegd aan zijn medisch adviseur. Deze heeft de stukken bestudeerd en deelt het volgende mee.

Verzoekster is een 45-jarige vrouw welke een aanvraag heeft gedaan voor aangezichtschirurgie om haar mannelijke kenmerken in het gelaat te doen verminderen. Deze aanvraag is afgewezen en is uiteindelijk op eigen kosten uitgevoerd door behandelend arts in België. Een beoordeling van het genderteam van het VUmc door middel van de beoordelingslijst was uiteindelijk niet haalbaar voor de geplande operatiedatum.

In het dossier zijn zwart-wit foto's aanwezig van lage kwaliteit (lage resolutie).

Verweerder heeft de aanvraag afgewezen omdat er geen sprake is van verminking. Op basis van de aangeleverde foto's is door adviserend geneeskundige van verweerder beoordeeld dat er geen sprake is van een passabiliteitsprobleem.

CVZ advies 2010

In 2010 heeft het CVZ (thans: Zorginstituut Nederland) onderstaande standpunt ingenomen over aangezichtchirurgie bij man-vrouw transseksuelen:¹

Aangezichtschirurgie bij man-vrouw transseksuelen behoort tot de te verzekeren prestaties Zvw, indien bij de man-vrouw transseksueel sprake is van een passabiliteitsprobleem. Men spreekt van een passabiliteitsprobleem als een man-vrouw transseksueel vanwege het (nog altijd aanwezige) mannelijke gelaat, niet als vrouw wordt herkend, waardoor mensen in het voorbijgaan een schrikreactie vertonen of bevreemd of niet respectvol reageren. Een in de praktijk ontwikkelde scorelijst – een zogenaemde 'uiterlijke kenmerkenlijst' – kan als hulpmiddel dienen om na te gaan of sprake is van een passabiliteitsprobleem.

Zoals in het CVZ advies van 2010 staat worden kenmerkende verschillen tussen het mannelijke en vrouwelijke uiterlijk wat betreft het voorhoofd vooral bepaald door de verschillen in de benige structuren in de supra-orbitale regio (het voorhoofd). Toegepaste ingrepen zijn wat betreft het bovenste 1/3 deel van het aangezicht:

- reductie supra-orbitale prominentie;
- haarlijnwijziging en voorhoofds-/wenkbrauwlift, bedoeld om het voorhoofd een vrouwelijker aanzien te geven en de wenkbrauwen een vrouwelijker positie.

Relevant is dat het genderteam van het VUmc een scorelijst heeft opgesteld – een zogenaemde 'uiterlijke kenmerkenlijst' – waarmee semikwantitatief vastgesteld kan worden of een persoon vooral een mannelijke of vooral een vrouwelijke uitstraling heeft. Met deze scorelijst (zie de bijlage) kan ook het gelaat worden beoordeeld. Het betreft hier een (niet gevalideerde) scorelijst die vooralsnog alleen in research projecten is gebruikt, maar wel als hulpmiddel kan dienen om na te gaan of mogelijk sprake is van een passabiliteitsprobleem. Het genderteam heeft aangegeven dat het met het oog op de betrouwbaarheid wenselijk is dat de lijst ingevuld wordt door ten minste drie personen die ieder vanuit een andere (professionele) invalshoek een oordeel geven over het uiterlijk. Te denken valt aan een arts, een psycholoog en een voor de patiënt onbekende derde.

Het CVZ adviseert in het advies van 2010 zorgverzekeraars – voor het beoordelen van een aanvraag – de volgende benadering aan te houden:

Zorginstituut Nederland
Pakket

Datum
3 mei 2016

Onze referentie
2016056615

¹ <http://www.zorginstituutnederland.nl/binaries/content/documents/znl-www/documenten/publicaties/rapporten-en-standpunten/2010/1003-zorg-aan-transseksuelen-behoort-grotendeels-tot-het-terrein-van-de-zvw-en-deels-tot-het-terrein-van-de-awbz-en-de-wmo/1003-zorg-aan-transseksuelen-behoort-grotendeels-tot-het-terrein-van-de-zvw-en-deels-tot-het-terrein-van-de-awbz-en-de-wmo/Zorg+aan+transseksuelen+behoort+grotendeels+tot+het+terrein+van+de+Zvw+en+deels+tot+het+terrein+van+de+AWBZ+en+de+Wmo.pdf>

1. Alle beoordelaars hebben bij ten minste één en hetzelfde item (van de nummers 1 tot en met 4 van de 'uiterlijke kenmerkenlijst') aangegeven 'vrij mannelijk' of 'heel mannelijk', én
2. een genderteam² is van oordeel dat aangezichtchirurgie geïndiceerd is, en
3. de geconsulteerde chirurg/arts is van opvatting is dat aangezichtchirurgie geïndiceerd is én tot passabiliteitsverbetering zal leiden.

Zorginstituut Nederland
Pakket

Datum
3 mei 2016

Onze referentie
2016056615

Beoordeling

In het advies van 2010 geeft het CVZ aan dat de in de praktijk ontwikkelde scorelijst – de zogenoemde 'uiterlijke kenmerkenlijst' – als hulpmiddel kan dienen om na te gaan of sprake is van een passabiliteitsprobleem. Zorgverzekeraars zijn niet verplicht deze lijst te gebruiken.³

De adviserend geneeskundige van verweerder heeft geoordeeld dat geen sprake is van een passabiliteitsprobleem.

Uit het dossier blijkt niet dat bij het invullen van de 'uiterlijke kenmerkenlijst' de aanbeveling is gevolgd om de lijst in te laten vullen door ten minste drie personen die ieder vanuit een andere (professionele) invalshoek een oordeel geven over het uiterlijk. Dit was wel aangevraagd maar uiteindelijk niet haalbaar ten opzichte van de reeds geplande operatiedatum.

Omdat de operatie al is uitgevoerd valt niet meer te beoordelen of verzoekster voldeed aan een passabiliteitsprobleem. De adviserend geneeskundige van verweerder concludeerde dat er geen sprake van een passabiliteitsprobleem was. Er zijn geen ingevulde kenmerkenlijsten in het dossier.

Op basis van het dossier is er dan ook geen sprake van verminking. Ook is er geen sprake van een aantoonbare lichamelijke functiestoornis, aldus de medisch adviseur.

Juridische beoordeling

Zorginstituut Nederland heeft kennisgenomen van de stukken en beoordeeld of verweerder terecht het gevraagde heeft afgewezen. Op basis van de tussen partijen overeengekomen zorgverzekering en het advies van de medisch adviseur, concludeert Zorginstituut Nederland dat verzoeker niet in aanmerking komt voor de gevraagde vergoeding. In artikel over plastische chirurgie is bepaald wanneer aanspraak bestaat op plastische chirurgie. Dit komt overeen met hetgeen daarover bij en krachtens de Zorgverzekeringswet is bepaald. Gelet op het advies van de medisch adviseur voldoet verzoekster niet aan de daar gestelde voorwaarden.

Ten slotte merkt Zorginstituut Nederland nog op dat de adviestaak van Zorginstituut Nederland beperkt is tot de vraag of een verzekerde aanspraak heeft op een verstrekking of een vergoeding op grond van de basisverzekering.

²Genderteams zijn gespecialiseerd op het gebied van geprotocolleerde behandeling van transseksuelen, zijn multidisciplinair samengesteld en werken – in ieder geval in Nederland – in één centrum samen. Veel Nederlandse transseksuelen zijn bij één van de twee Nederlandse genderteams onder behandeling. Het CVZ heeft zich eerder (d.d. 25 maart 2008) op het standpunt gesteld dat de zorg – wil deze voor vergoeding in aanmerking komen – niet per se door een in één centrum samenwerkend genderteam behoeft te worden verricht. Essentieel is wel dat er gedurende het gehele behandeltraject sprake is van een duidelijke regie door een ter zake deskundige. Zie: www.cvz.nl/standpunten

³ Zie ook zaaknummer 2014069011

Het advies van Zorginstituut Nederland kan dus geen betrekking hebben op een beslissing van een zorgverzekeraar op basis van de aanvullende verzekering.

Hoogachtend,

Zorginstituut Nederland
Pakket

Datum
3 mei 2016

Onze referentie
2016056615